

РЕОРГАНІЗАЦІЯ МІСЦЕВИХ СУДІВ СИСТЕМИ СУДОУСТРОЮ УКРАЇНИ: ЧОМУ ЗМІН НЕ ОМИНУТИ

REORGANIZATION OF LOCAL COURTS OF THE JUDICIAL SYSTEM OF UKRAINE: WHY THE CHANGES CANNOT BE BYPASSED

Смокович М.І., д.ю.н., професор, заслужений юрист України,
Голова Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду
Верховний Суд

У статті здійснено предметний аналіз правових підстав, цілей, критеріїв, способів і правових наслідків оновлення територіальної мережі місцевих судів системи судоустрою України, а також проаналізовано процедуру реорганізації і ліквідації означених судів крізь призму вимог національного законодавства.

З'ясовано, що необхідність і невідворотність реорганізації територіальної мережі місцевих судів в Україні здійснюється з метою вирішення кадрових, матеріальних, процесуальних та інших умов, необхідних для здійснення належного і безперервного правосуддя, а також задля зменшення видатків із державного бюджету. Визначено, що зміна адміністративно-територіального устрою є однією із законодавчо визначених підстав «реорганізації» місцевих судів, тому запропоновано унормувати таку висхідну територіальну основу їх місцезнаходження як: адміністративні центри у районах (в усіх без винятку); міста районного значення (за потреби); райони в містах обласного значення (за їх наявності і за потреби); райони в містах загальнодержавного значення. Обґрунтовано, що додатковими критеріями утворення територіальної мережі місцевих судів мають бути: загальна кількість мешканців, які постійно проживають на території певних територіальних громад; щорічна кількість клопотань, звернених до місцевого суду; матеріальна база; логістика; перспектива соціально-економічного розвитку територіальних громад тощо.

Реорганізація територіальної мережі місцевих судів способом «приєднання» є менш складним процесом, ніж «злиття». Проте процедура «злиття» є виправданою, оскільки за такого способу відбувається ніби «кодифікація» суду, тому що замість кількох судів утворюється один, який у всіх співвідношеннях кращий і потужніший (суддівський корпус, спеціалізація, апарат суду, матеріальна база та ін.), ніж ліквідовані. Обґрунтовано, що реорганізація мережі місцевих судів шляхом їх «злиття» а *priori* створює більш широкі умови для забезпечення гарантій правового статусу суддів місцевих судів. У новому суді адміністративні посади є вакантними, завдяки чому всі судді новоутвореного суду перебувають у рівних висхідних правових позиціях у процесі внутрішньої його структуризації, завдяки чому забезпечуються гарантії рівності та єдності їх правового статусу.

Ключові слова: місцевий суд системи судоустрою, реорганізація, способи реорганізації судів, «злиття» місцевих судів, гарантії правового статусу суддів.

The article provides a substantive analysis of the legal basis, goals, criteria, methods and legal consequences of updating the territorial network of local courts of the judicial system of Ukraine, and also analyzes the procedure of reorganization and liquidation of the specified courts through the prism of the requirements of national legislation. It was found out that the necessity and inevitability of the reorganization of the territorial network of local judges in Ukraine is carried out in order to solve personnel, material, procedural and other conditions necessary for the implementation of proper and continuous justice, as well as for reduce expenses from the state budget.

It was determined that the change of the administrative-territorial system is one of the legal basis for the reorganization of local courts, therefore it is proposed to standardize such a basic territorial basis of their location as: administrative centers in districts (all without exception); cities of regional importance (if necessary); districts in cities of regional significance (if available and needed); districts in cities of national importance. It is substantiated that additional criteria for the formation of a territorial network of local courts should be: the total number of residents who permanently live on the territory of certain territorial communities; the annual number of petitions addressed to the local court; material base; logistics; perspective of socio-economic development of territorial communities etc.

It has been proven that the reorganization of the territorial network of local courts through their «confluence» a priori creates broader conditions for ensuring the guarantees of the legal status of judges of local courts.

Key words: local court of the judicial system, reorganization, methods of court reorganization, «confluence» of local courts, guarantees of the legal status of judges.

Постановка проблеми. Повномасштабна збройна агресія російської держави проти України, що розпочалася 24 лютого 2022 р., кардинально вплинула на функціонування усього суспільства, а також позначилася на діяльності держави та її інститутів, до яких належать суди системи судоустрою України. Тривале перебування України у стані війни, з одного боку, загострило проблеми довоєнного часу в механізмі держави (дефіцит державного бюджету, численність працівників державного апарату, відсутність концепції податкової політики держави, неналежне виконання рішень суду, недофінансування судів та ін.), а, з другого – на порядку денному постав ряд нових проблем, напряму пов'язаний із введенням воєнних дій та їх наслідків на території України (фактичне зупинення роботи низки державних органів та установ на тимчасово окупованих територіях України, масовий виїзд громадян України за кордон, багатотисячна кількість внутрішньо переміщених осіб та ін.). Наведене та й інше змушує керівництво нашої держави не лише належно акцентувати на ті реалії життя, які ставлять Україну перед

печувати реалізацію програм «довоєнного» часу, за умови їх прийнятності і перспективної доцільності у механізмі держави та суспільства.

Мета і завдання цієї публікації полягають у вивченні та аналізі підстав, цілей, способів і правових наслідків оптимізації судів системи судоустрою України, зокрема місцевих судів, а також аналізі процедури реорганізації і ліквідації цих судів крізь призму вимог національного законодавства. Результати цього дослідження мають не лише сприяти забезпеченню своєчасного, справедливого, неупередженого і безперервного правосуддя в умовах режиму воєнного стану і мирного часу, а й упередити здійснення державою помилок, що можуть мати місце в процесі реформування судів системи судоустрою України.

Виклад основного матеріалу. Система судоустрою в Україні має триланкову вертикаль: Верховний Суд, апеляційні суди та місцеві суди. Відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів України» від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII систему національних місцевих судів становлять: місцеві загальні суди, якими є окружні суди, що утворюються в одному або декількох

районах чи районах у містах, або у місті, або у районі (районах) і місті (містах); місцеві господарські суди, якими є окружні господарські суди; місцеві адміністративні суди, якими є окружні адміністративні суди, а також інші суди, визначені процесуальним законом (стаття 21) [1].

Одним із важливих завдань, яке держава взяла собі на замітку виконати у найближчі роки, пов'язане з реформуванням місцевих судів системи судоустрою України. Йдеться, про оновлення територіальної мережі означених судів. Чому?

По-перше, таке реформування місцевих судів планується у бік зменшення їхньої кількості. Нагадаємо, що 16 листопада 2021 р. Верховна Рада України прийняла Закон України № 1874-ІХ «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо територіальної юрисдикції місцевих судів на території України до прийняття закону щодо зміни системи місцевих судів на території України у зв'язку із утворенням (ліквідацією) районів» [1], яким визначено: «*Місцеві суди продовжують здійснювати свої повноваження у межах територіальної юрисдикції, визначеної до набрання чинності Постановою Верховної Ради України «Про утворення та ліквідацію районів» від 17 липня 2020 року № 807-ІХ, але не пізніше 1 січня 2023 р.»*. Правовим наслідком прийняття цієї Постанови № 807-ІХ стало укрупнення районів в Україні, замість 490 утворено 136, що зумовлює оновлення територіальної мережі місцевих судів. Дійсно, правова держава має «реагувати» на вимоги означених положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо реформування територіальної сітки місцевих судів. Водночас у липні 2022 р. у швейцарському місті Лугано уряд України представив «План відбудови України», що розрахований на 10 років. Реформування мережі судів в Україні є невід'ємним складником цієї Програми, що передбачає укрупнення суддів, зокрема місцевих, із 663 до близько 220 судів у найближчі кілька років.

По-друге, важливим аспектом забезпечення функціональної діяльності місцевих судів є його склад. Справи в судах відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» «розглядаються суддею одноособово, а у випадках, визначених процесуальним законом, – колегією суддів» (стаття 15). Проте наразі у штатному розписі низки місцевих судів перебуває один/два судді, що не дозволяє забезпечити спеціалізацію такого суду, а також унеможливує *de facto* і *de jure* здійснення правосуддя як такого за вимогами судового процесу у формі «колегії». Крім того, не краща ситуація й у тих судах, де є 3 – 5 суддів, оскільки лікарняний лист чи відпустка когось із суддів фактично унеможливує повноцінну роботу суду. Частково означена проблема вирішується шляхом ухвалення рішення про переведення судді з одного суду до іншого або ухвалення рішення про відрядження судді до іншого суду того самого рівня і спеціалізації, проте це питання має бути вирішено на постійній основі. Отже, держава має раціонально підійти до вирішення цього питання.

По-третє, в Україні невирішеним є питання повноцінного відновлення роботи Вищої ради правосуддя, відновлення функціональної діяльності ВККС України, що призвело до унеможливлення поповнення суддівського корпусу національних судів, зокрема й місцевих. Наразі значна частка суддівського корпусу має право на відставку, у частини суддів наближається крайня вікова межа у 65 років, що унеможливує здійснення ними правосуддя, яке має бути безперервним, навіть в умовах війни. Отже, відновлення роботи Вищої ради правосуддя і ВККС України має бути вирішено якнайшвидше, оскільки є нагальна проблема у розблокуванні юридичного механізму звільнення судів із займаної посади, добір та призначення нових суддів.

По-четверте, національне законодавство поєднало суддів судоустрою України єдиним правовим статусом,

з огляду на це встановлено однакові складники для нарахування суддівської винагороди, що передбачає й орієнтовно однакове суддівське навантаження. Проте Рада суддів України вкотре констатує істотну нерівномірність такого навантаження. Так, в одних судах щорічне навантаження на суддю складає близько 300 справ, в інших – понад 3500 судових справ, що об'єктивно зумовлює формування значного залишку нерозглянутих справ, порушення процесуальних строків тощо, а в третіх судах – немає достатнього навантаження і на одного суддю. До прикладу, за I півріччя 2022 р. в окремих областях (Закарпатська область та ін.) на понад 30 % зменшилось надходження справ до суду. Отже, держава має враховувати і цей факт.

По-п'яте, процес розвитку е-суду в Україні є незворотним. Україна поступово і впевнено перетворюється в «державу у смартфоні» [2, р. 152], завдяки чому часові рамки розгляду і вирішення судових спорів оптимізуються. Ми можемо пересвідчитися на досвіді країн Прибалтики, Польщі, Фінляндії та інших, які максимально раціонально визначили територіальну мережу судів шляхом їх укрупнення, завдяки чому вдалося покращити матеріальну базу місцевих судів. Наразі в Україні матеріальна база у понад ста місцевих судів не відповідає елементарним вимогам, необхідним для здійснення правосуддя. Чимало приміщень судових установ під час бойових дій знищено, зруйновано чи пошкоджено. Крім того, населення України перманентно зменшується, що так чи інакше і надалі впливатиме на кількість клопотань, звернених до суду про їх вирішення. Упродовж тридцяти крайніх років процес «укрупнення» судів відбувся в багатьох країнах світу. До прикладу, у Фінляндії в результаті реформування (1990 – 2019 рр.) утворено 20 окружних судів замість 100, у Литві (2012 – 2018 рр.) – 12 місцевих судів замість 54 тощо. Наразі така потреба є і в Україні. Це скеровує нас до вивчення досвіду інших держав у цьому питанні, привнесенню позитивних надбань у національну правову систему, аналізу зроблених ними помилок у цій сфері правовідносин.

По-шосте, означена реформа має й інші «плюси». Так, економія бюджетних коштів, до прикладу, також належить до позитивних аспектів цієї реформи, проте її результативність стане очевидною не раніше як за рік/два після запровадження цієї реформи. Водночас зворотною стороною медалі такого реформування є ускладнення логістики для частини майбутніх заявників, оскільки територіально вони будуть більш віддалені від місцезнаходження суду.

Конституційний Суд України у рішенні від 12 липня 2011 р. № 9-рп/2011 у справі щодо принципу інстанційності в системі судів загальної юрисдикції зазначив, що система судів в Україні будується за «принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності, за цими ж принципами визначаються місцезнаходження, територіальна юрисдикція та статус суду; принцип територіальності забезпечує територіальне розмежування компетенції судів загальної юрисдикції і зумовлений потребою доступності правосуддя на всій території України» (пункт 3 мотивувальної частини) [3]. Отже, при визначенні територіальної мережі місцевих судів «територіальна доступність» має становити один із визначальних чинників такого реформування. Таким чином, необхідність реформування територіальної мережі місцевих суддів здійснюється з метою вирішення кадрових, матеріальних, процесуальних та інших умов, необхідних для здійснення належного і безперервного правосуддя.

Водночас постають наступні сув'язні питання: що може завадити означеному реформуванню; відповідно до яких критеріїв і в який спосіб має здійснюватися реформування територіальної мережі означених суддів в Україні.

У відповідь на питання щодо можливих перепон здійснення такого реформування в Україні, то перше, що постає у міркуваннях – це війна, друге – неповноважність

Вищої ради правосуддя. Переконали, що воєнні дії на території України можуть лише частково відтермінувати практичну реалізацію цієї реформи, проте концепт і механізм її реалізації мають формуватися уже нині. На це є політична воля держави, а війна не може бути безкінечною.

Водночас повноважність Вищої ради правосуддя є прямою умовою практичної реалізації реформування судів, що впливає із законодавчо унормованої процедури. Справа в тому, що проект закону про «утворення, реорганізацію чи ліквідацію суду вносить до Верховної Ради України Президент України після консультацій з Вищою радою правосуддя» (частина 2 статті 17 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII), без такої «консультації» – матимемо порушення законодавчої процедури, що є юридичною підставою для визнання закону неконституційним.

Щодо підстав і критеріїв визначення територіальної мережі місцевих судів, то зауважу таке. Підставами для утворення, реорганізації чи ліквідації суду відповідно до частини 4 статті 19 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII є «зміна визначеної цим Законом системи судоустрою, необхідність забезпечення доступності правосуддя, оптимізація витраток державного бюджету або зміна адміністративно-територіального устрою». Отже, однією із чотирьох визначених Законом підстав «утворення, реорганізації чи ліквідації суду» є саме зміна адміністративно-територіального устрою. Ніхто не може заперечувати того, що означена підстава реформування судів не може «спрацювати в сув'язі» з іншими підставами, зокрема й потребою зменшення витраток із державного бюджету.

Проте наразі окремі політики висловлюють дивну позицію, що Розділ VIII «Правосуддя» у Конституції України розташований перед Розділом IX «Територіальний устрій України», тому такий критерій як «адміністративно-територіальний» поділ держави не може складати основу для визначення такої мережі судів. Означена позиція політиків не має жодного правового підґрунтя. Це доводить не тільки зміст наведених вище норм Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 2 червня 2016 р., а й правова природа такого джерела права як Конституція України. Справа в тому, що структурна побудова конституції держави, не впорядкована за принципом від «найважливішого до менш важливого чи значимого» або навпаки. У конституції держави все є важливим, навіть пунктуація, яка може докорінно змінити зміст конституційної норми. Більше того, Розділ XIII Конституції України поряд з її Розділами I і III становлять основу конституційного устрою держави, тому внесення змін до Розділів I, III, XIII Конституції України можливе лише шляхом всеукраїнського референдуму. Отже, наведене спростовує пріоритетність Розділу VIII перед Розділом IX Конституції України.

Висхідною територіальною основою місцезнаходження місцевих судів в Україні мають бути: а) адміністративні центри у районах (в усіх без винятку); б) міста районного значення (за потреби); в) райони в містах обласного значення (за їх наявності і за потреби); г) райони в містах загальнодержавного значення. Додатковими критеріями утворення територіальної мережі місцевих судів мають бути: загальна кількість мешканців, які постійно проживають на території певних територіальних громад; щорічна кількість клопотань, звернених до місцевого суду; матеріальна база; логістика; перспектива соціально-економічного розвитку територіальних громад тощо. Отже, підстави і критерії визначення територіальної мережі місцевих судів в Україні є очевидними.

Водночас державна судова адміністрація як ініціатор утворення нової мережі місцевих судів має особливу увагу звернути на логістику: «суддя – суд», «позивач – суд».

Інакше кажучи, постає питання: хто і куди буде їхати – суд до позивача чи позивач до суду. Звичайно, ми звикли, що позивач їде до суду, навіть якщо йдеться про населені пункти, яким відповідно до Закону України від 15 лютого 1995 р. № 56/95-ВР «Про статус гірських населених пунктів в Україні» [4] надано статус гірських. До прикладу, у Закарпатській області, зокрема у Хустському районі, маємо майже 80 населених пунктів з таким правовим статусом, у Мукачівському районі – понад 40, у Верховинському районі Івано-Франківської області – понад 40 таких населених пунктів [5] тощо. З огляду на це, можливо, доцільно було б привнести у національну правову систему досвід Канади та інших країн світу, в яких розвинуто такий інститут як «виїзне судове засідання». До прикладу, суддя, маючи у провадженні кілька судових справ, заявники в яких мешкають в одних і тих же чи сусідніх віддалених населених пунктах, заздалегідь призначає виїзні судові засідання і прямує на ці засідання з метою вирішення судових спорів тощо. За таких обставин, висновується принцип, за якого здійснення правосуддя не пов'язано з приміщенням самого суду, лише – з підсудністю справи. Наразі застосування означеного принципу має місце в країнах світу (країни Прибалтики, Канада та ін.), і на переконання міжнародних експертів застосування означеного принципу є можливим і в Україні. Дійсно, логіка проведення таких засідань є очевидною, проте для практичного втілення такого формату судочинства в Україні потрібно вирішити низку питань, до прикладу, це способи і засоби фіксації самого судового засідання. Дійсно, важливим у цьому процесі є порядок функціонування окремих підсистем (модулів) Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (зокрема, підсистем «Електронний кабінет», «Електронний суд» та ін.) тощо. Отже, ідея виїзного судового засідання має право на життя, проте її практична реалізація має бути системно опрацьована.

Водночас науковці, практики мають висловитися щодо найменування місцевих судів та законодавчого унормування їх місцезнаходження, зокрема, чи має бути назва суду похідною від найменування міста чи району, в якому суд має державну реєстрацію. Цей аспект також потребує належного вивчення.

Наступний важливий блок теми цієї публікації стосується *способів, механізмів реформування територіальної мережі місцевих суддів в Україні*.

Конституція України не заперечує такого правового явища як «ліквідація» і «реорганізація» суду, оскільки однією із підстав звільнення судді є «незгода на переведення до іншого суду у разі ліквідації чи реорганізації суду, в якому суддя обіймає посаду» (пункт 5 частини 6 статті 126). Відтак, постають питання: в який спосіб має формуватися нова територіальна мережа місцевих судів: шляхом *ліквідації* чи *реорганізації*, і в чому полягає їх зміст. Йдеться саме про ці два способи (ліквідація/реорганізація), оскільки іншого способу реформування судів національне законодавство не визначило.

Юридичні особи, залежно від порядку їх створення, поділяються на юридичних осіб приватного права та юридичних осіб публічного права. Юридична особа публічного права створюється «розпорядчим актом Президента України, органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування» (стаття 81 ЦК України). Натомість юридична особа приватного права створюється на підставі установчих документів відповідно до вимог статті 87 ЦК України від 16 січня 2003 р. № 435-IV або на підставі модельного статуту. Отже, відмінна правова природа цих юридичних осіб зумовлює певну розбіжність механізмів їх реформування.

Суд має правовий статус юридичної особи публічного права, тому розглянемо можливість застосування таких юридичних механізмів як «ліквідація» і «реорганізація» у сув'язі з судом. Що стосується дефініції «*ліквідація*», то

вважаємо таке. У науці права ліквідація юридичної особи здебільшого визначається як регламентована законом процедура, правовим наслідком якої є припинення діяльності юридичної особи. Проте такі правові конструкції як «припинення діяльності юридичної особи» і «припинення юридичної особи» не тотожні за своїм змістом, натомість нормативно визначеного цих конструкцій національне законодавство не містить, що вносить певний дисонанс у правозастосовну практику.

І все ж, етимологія слова «ліквідація» розкривається як «припинити діяльність (закладу, підприємства, установи); «припинити існування, знищувати що-небудь; позбуватися, усувати» [6, с. 513]. Якщо йдеться про усвідомлену ліквідацію, до прикладу, «якого-небудь об'єкта», то це однозначно вказує на втрату цим «об'єктом» будь-якої корисної цінності щонайменше у розумінні того, хто уповноважений приймати таке рішення. У цілому «ліквідація» об'єкта здійснюється за умови якщо відпала у ньому потреба (зокрема функціональна, матеріальна, естетична, культурна та ін.). Відтак, «ліквідація суду» є логічною і повинна мати місце на практиці лише у разі якщо держава припиняє виконувати таку функцію як «правосуддя» на певній території чи у певній спеціалізованій сфері через те, що відпала необхідність виконання нею цієї функції. Проте оновлення територіальної мережі місцевих судів в Україні не передбачає ні першого, ні другого, що вказує на помилковість застосування «ліквідації» як юридичного механізму реформування мережі місцевих судів в Україні. Отже, у цьому процесі має бути задіяно такий механізм як «реорганізація».

Слово «реорганізація» розкривається як «перебудова, перетворення, зміна структури, форми організації, управління і т. ін.» [7, с. 507]. Правовою основою реорганізації юридичної особи є ЦК України (стаття 104) та Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» (стаття 13) [8], які визначили чотири механізми припинення юридичної особи: «злиття», «приєднання», «поділ», «перетворення» тощо.

З огляду на сутність цих механізмів, прийнятими в системі реформування територіальної мережі місцевих судів, є «злиття» та «приєднання»: 1) механізм «злиття» місцевих судів означає укрупнення судів шляхом ліквідації двох і більше судів, що означає припинення виконання ними будь-яких функцій, та формування на їх основі нового суду, який є правонаступником ліквідованих судів. У разі злиття юридичних осіб відповідно до вимог Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» від 15 травня 2003 р. № 755-IV «здійснюється державна реєстрація новоутвореної юридичної особи та державна реєстрація припинення юридичних осіб, що припиняються у результаті злиття. Злиття вважається завершеним з дати державної реєстрації припинення юридичних осіб, що припиняються у результаті злиття» (стаття 5) [7]. При цьому, матеріальні та інші активи судів, які припинили своє існування, переводяться передавальним актом на баланс новоутвореного суду; 2) механізм реорганізації місцевих судів засобом «приєднання» також спрямований на укрупнення судів шляхом включення до складу одного суду іншого, завдяки чому суд продовжує функціонувати у статусі юридичної особи, проте уже в більшому масштабі. Суд, який приєднується, припиняє свою діяльність,

а його права, обов'язки і майно переходять до суду- правонаступника, завдяки чому маємо консолідацію активів.

Разом з тим, кожен із цих двох механізмів має свої «плюси» і «мінуси». Так, реорганізація територіальної мережі місцевих судів способом «приєднання» є менш складним процесом, ніж «злиття», тому що крайній механізм вимагає фактично одночасної ліквідації одних судів і на їх основі утворення нового суду. Цю процедуру має бути дотримано. Велика Палата Верховного Суду у постанові від 20 липня 2022 р. у справі № 806/5244/15 (провадження № 12-3гс22) констатувала: «Якщо процедуру ліквідації юридичної особи не було здійснено належним чином, то внесення до ЄДР запису про припинення цієї юридичної особи не є актом, з яким пов'язується її припинення» [9]. І все ж, процедура «злиття» є виправданою, оскільки за такого способу відбувається ніби «кодіфікація» суду, тому що замість кількох судів утворюється один, проте цей «один» є кращим і потужнішим (суддівський корпус, спеціалізація, апарат суду, матеріальна база та ін.), ніж ліквідованих.

Водночас реорганізація територіальної мережі місцевих судів саме шляхом їх «злиття» *a priori* об'єктивно створює більш широкі умови для цього. Чому? Справа в тому, що «злиття» як спосіб реорганізації судів означає ліквідацію одних судів та утворення навазмі «нового» суду як юридичної особи публічного права, який має з «нуля» пройти етап внутрішньої структуризації. Місцевий суд відповідно до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» складається з «суддів місцевого суду, з числа яких призначається голова суду та, у визначених законом випадках, заступник або заступники голови суду; обираються слідчі судді (суддя)» (частини 4, 5 статті 21). У новому суді адміністративні посади є вакантними, тому всі судді новоутвореного суду перебувають у рівних правових позиціях у процесі внутрішньої його структуризації, завдяки чому забезпечуються гарантії рівності та єдності їх правового статусу тощо.

Висновки. Резюмуючи наведене вище, доходимо таких висновків:

1) необхідність реорганізації територіальної мережі місцевих судів в Україні зумовлена потребою вирішення кадрових, матеріальних, процесуальних та інших умов, необхідних для здійснення належного і безперервного правосуддя, а також задля зменшення видатків із державного бюджету;

2) зміна адміністративно-територіального устрою є однією із законодавчо визначених підстав «реорганізації» місцевих судів, тому висхідною територіальною основою їх місцезнаходження мають бути: адміністративні центри у районах (в усіх без винятку); міста районного значення (за потреби); райони в містах обласного значення (за їх наявності і за потреби); райони в містах загальнодержавного значення. Додатковими критеріями утворення територіальної мережі місцевих судів мають бути: загальна кількість мешканців, які постійно проживають на території певних територіальних громад; щорічна кількість клопотань, звернених до місцевого суду; матеріальна база; логістика; перспектива соціально-економічного розвитку територіальних громад тощо;

3) реорганізація територіальної мережі місцевих судів шляхом їх «злиття», на відміну від «приєднання», *a priori* об'єктивно створює більш широкі умови для забезпечення гарантій правового статусу суддів місцевих судів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про судоустрій і статус суддів України: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 30.08.2022).
2. Protection of information Sovereignty as an Important Component of the Political Function of the state. International journal of Computer science and network security. Volume 21. Issue 9. P.151 – 154 (2021).
3. Рішення Конституційного Суду України від 12 липня 2011 р. № 9-пн/2011, пункт 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v009p710-11#Text> (дата звернення: 30.08.2022).
4. Про статус гірських населених пунктів в Україні: Закон України від 15 лютого 1995 р. № 56/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 30.08.2022).

5. Перелік населених пунктів, яким відповідно до Закону України «Про статус гірських населених пунктів в Україні» надається статус гірських: постанова Кабінету Міністрів України від 11 серпня 1995 р. № 647. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/647-95-%D0%BF#Text> (дата звернення: 30.08.2022).

6. Словник української мови: в 11 т. / [ред. А. А. Бурячок, П. П. Доценко]. К. : Наук. думка, 1973. Т. 4. 840 с.

7. Словник української мови: в 11 т. Т. 8 / [ред. В. О. Винник та ін.]. К. : Наук. думка, 1977. 928 с.

8. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців: Закон України від 15 травня 2003 р. № 755-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text> (дата звернення: 30.08.2022).

9. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 20 липня 2022 р., справа № 806/5244/15, пункт 9.39. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105637710> (дата звернення: 30.08.2022).